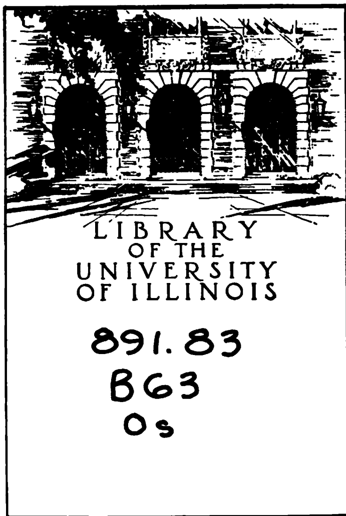

LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY
OF ILLINOIS

SLIKE I PRILIKE.

SPJEVAO

MIRKO BOGOVIĆ.

ZAGREB.
Tiskom Lav. Hartmána i družbe.
1878.

SLIKE I PRILIKE.

(1860 — 1861)

*

Благословляю васъ, лѣса,
Долины, нивы, горы, воды!
Благословляю я свободу
И голубыя небеса!
И посохъ мой благословляю,
И эту бѣдную суму.
И степъ отъ края и до краю,
И солнца свѣтъ, и ночи тьму,
И одинокую тропинку,
По коей, нищий, я иду,
И въ полѣ каждую былинку,
И въ небѣ каждую звѣзду!
О, еслибъ могъ всю жизнъ смѣшать я,
Бсю душу вмѣстѣ съ вами слить!
О, еслибъ могъ въ свои объятья
Я васъ, враги, друзья и братья,
И всю природу заключить!

Гр. А. Толстой.

ežko je veselu bez vesela kruga,
A još teže tužnu bez svog plačidruga;

Težko jadnom sužnju bez sunca žarkoga,
Al još teže svuda svakomu bez svoga;

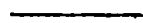
S toga blago onom, koj si, čim ga snadje
Zlo il dobro kakvo, srodno srce nadje.

Kad te što uzhiti, ili razveseli,
A ti nemaš druga, što ga srce želi;

Ili kad ti ljuta rana grudi para,
A ti nemaš nikog, da te razgovara:

Nepočasi časa, već na polje hiti,
Priroda će bolno srce izcieliti.

Okani se, brate, hladnih tih zidina,
Gdje uzprkos danu često vlada tmina;

Okani se prašnih gradskih svud sokaka,
Gdjeno zdrava, čista mnokrat nema zraka;

Sveg se toga kani, nedaj se sapeti,
Već, za koj sat barem, prirodu posjeti.

Priroda nam mati ima na hiljade
Različnih glasova, kojim sborit znade;

Kad si gdjegod gorom, dolom li na samu,
Sve se oglašiva u božjemu hramu;

Oko tebe šapče tajni sbor duhovâ,
Samo ako umieš razabrat im slova.

Pomno čitaj, uči knjigu otajstvenu,
Vječnimi pismeni divno nakićenu;

Knjigu bistroj glavi pristupnu i znanu,
Ali kratkoumnoj vazda zabulanu;

Knjigu obdan suncem obasjanu sjajnim,
A zviezdami obnoć i mjesecom tajnim.

Sve što goder žive, od nevida, mrava,
Do golema kita, i do slona, lava;

Življe i sve drugo, svud bez konca, kraja,
Život i smrt istu njeka spona spaja;

Ta se spona često izpred očiu krije,
Al obstoji ipak, bez razloga nije.

Zakon cielog svieta vječna je tek miena,
Zato svigdje vlada skladna, znaj, promjena;

Sve što vidiš, slutiš, sve na svietu stvari,
Podložne su mieni oblika i tvari;

Tako se i čovjek u toj mieni rodi,
U njoj žive, umre, njom se preporodi.

Vječna miena svieta i svakoga stvora,
Sred bezkrajnog biva vremena, prostora;

Vrieme, prostor, što su? podlog svemu bitni,
A pojmovi ipak umu nedohitni;

A um silni što je? — Iskra vječne luči,
Što od inog stvora tek čovjeka luči.

U čovječjeg duha velika je sila,
Al ga neizvrstna sapinju ćutila;

Te nemože s toga da sve razabere,
I prouči točno svrhe svemu i mjere;

Al se uprav zato neće da umiri,
Već krug carstva svoga sve to dalje širi.

Čovjek svojim umom prosto svud gospodi,
Sve bo i na kopnu svlada i u vodi;

Iste bjesne življe stegom zaokruži,
Jer mu voda, vatra, svrham jurve služi;

Svud čovjeka vidiš za gospodstvom teći,
Pa je ipak mnokrat sám svoj rob najveći.

Uz um svaki čovjek dopade i volje,
Eto ti mu dakle svuda prosto polje;

Štogod je moguće, sve postići može,
Kad se um i volja kako treba slože;

S toga volja čvrsta brda, znaj, obara,
A na ravnu polju opet nova stvara.

Zemlja ti je naša svud zaokružena,
Pa i sredotočjem svojim providjena;

Tam sve zakon téže vuče silovito,
Tam bo zemlji kuca srce ognjevito;

Tako isto srce u čovječjih grudi,
Silom željâ k sebi sve privući žudi.

Što god na tom svietu granicâ imade,
To se makar kako omjeriti dade;

Polja, gore, rieke, morska još dubljina,
Sunca i mjeseca i zviezdâ daljina;

Samo biće duha, a i srca tajno,
Omjeriti nećeš, jerbo je bezkrajno.

Što se smislit može čišće i sjajnije,
Od žarkoga sunca kad s visine grije?

Al će ti dokazat zornik izpred oka,
Da ni sunce nije, reć bi, bez poroka;

Tako ćeš u ljudih velikih i sjajnih,
Primaknuv se bliže, naći mana tajnih.

Kada sunce sjaje modre sa visine,
Redom obasjava visoke planine;

Nu i tavne jaze, bare svud ogrieva,
Riečju sve, kud goder trak mu koj dospieva;

Trebalo bi tako, da je sunca trakom
Nalik pravda svieta, podav svoje svakom.

Kad bi svaki znao razsuditi zdravo,
Što će reći sveto i naravno pravo;

Tad bi valjda krenô sviet sa stranputice,
Kud ga zavedoše razne varalice;

Neb' trebalo mudrih zakona Solona,
Kamo li krvavih kakvoga Drakona.

U sunčevju ima zviezda manjih, većih,
Stavnih i predhodnih, nebom svedj bludećih;

Sve se ipak krese, jerbo od njih svaka
Kakvog takvog ima od svjetlosti traka;

Svi ko sunce sjajni nemožemo biti,
Al možemo biti dobri, plemeniti.

Od zemaljskih dok smo česti sastavljeni,
Bezporočni nismo, kamo l' savršeni;

Jer se svigdje s dobrim i zlo njeko plodi,
A bez mahne nije, štogod majka rodi;

Al se svaki ipak nék savršit trudi,
Kad angjeli nismo, budmo barem ljudi.

Oj mjeseče, ti si sputnik zemlje sjajni,
Nesgodâ i sgodâ ljudskih svjedok tajni;

Posljedica tvoga oko zemlje tieka,
Svakdanja je morska plima i osjeka;

I na ljudske tako sviet djeluje grudi,
Gdje se razne svakdan talasaju ćudi.

Divota je noćju nebom pogledati,
Kad izadje mjesec da si zviezde svrati;

Sjajne zviezde, kojim nitko nezna broja,
Oj čovječe, mravče! kamo holost tvoja?

Što su tvoje zviezde, kojim kitiš grudi,
Napram ovih zviezda? reci, sám prosudi.

Mnogo liepih slika vedra noć imade,
Što ih učen zviezdar i naš pastir znade;

Kud je tako zvana rimska cesta pala,
S lieva, s desna bi se slika ukazala;

Sve te divne slike jur na nebu sjaše,
Kad na svietu ljudem traga nebijaše.

Na noćnome nebu — nije, brate, šala! —
Vidjet možeš kola velika i mala;

I babine štape, Ilinštaka vela,
I vlašiće, kosce, Lela i Polela;

Još tu ima zvieri, zviezda nebrojenih,
Vidjenih i znanih, kamo l' nevidjenih.

Stalno, nepomično, izmedj svih zviezdica
Množ nestalnih, sjaje zviezda sjevernica;

Kada tkogod noćju s puta svog zaluta,
Doć će, pazeć zviezdu, do pravoga puta;

Nek se dakle mrači nebo na sve kraje,
Zaman, jer i kroz noć vječna pravda sjaje!

I najmanja zviezda baš ni nepotavni,
Dočim množ državâ nestà njekoć slavni';

Asirija možna, Persija, Kaldeja,
Fenicija, Misir, prastara Judeja;

Zatim Grčka, Rimska, spominju se samo,
A zviezdica ipak svedj još sjaje tamo.

Žarko sunce, mjesec, zviezdâ, gle, množina,
Tam u neizmjernih prozračnih daljina,

Od vjekovâ sliede zakon, koj ih vodi,
Čim za sebe svaka svojom stazom brodi;

Svi se ti svietovi miču svedj i kreću,
Al u kretu svome reda nerazmeću.

Svuda, u sried vječnog kreta i pokreta,
Odkako je bilo i dok bude svieta;

Svuda se opaža, svoje da središte
Odnosnom težinom sve na svietu ište;

Trebalo bi tako da se čovjek smjesti,
Tražeć si središte u spokojnoj sviesti.

Sunce, mjesec, zemlja, drugovi su davni,
Ali ipak nisu u sve vieke stavni;

Vihar bo viekovâ, nikim nebrojeni',
Znamo, da i njima oblike promjeni;

Čovjek — cviet vodeni — ipak noćju, danju,
Nješto o svom bunca slavnom vjekovanju.

U prirode ima velih, malih stvari,
Al se svud opaža red i zakon stari;

Zato red njekakav treba svedj da vlada
I u ljudskom družtvu, drugče se razpada;

Ni sloboda prava pojmiti se neda,
Gdje god nema pravde, zakona i reda.

X

Oj slobodo sveta! ćerko svjetlog raja,
Kojom se čovječji rado duh napaja;

Tebe štuje, ljubi svatko, kako veli,
Mnogi baš i krvju odkupit te želi;

Al ti nećeš svakom želje da izpuniš,
Veće viencem svojim vriedne samo kruniš.

Za slobodom teže svi u obće ljudi,
Al ti mnogi o njoj posve krivo sudi;

Znaj, da u slobodi mogu bit robovi,
A slobodni opet robskih u okovi';

S tog sviet dok neshvati slobod prava što je,
Neće doć, slobodo! k nama carstvo tvoje.

U prirode ima do dvie posestrime,
Jednoj je toplina, svjetlost drugoj ime;

Da njih nema, nebi bilo ni života,
Priroda bi bila bez njih baš sirota;

Isto tako mora da i čovjek gine,
Bez svjetlosti duha, bez srca topline.

Zlo i naopako, gdje se narod cieli
S mraka neizvodi a na danak bieli;

Kamo l' gore, gdje ga led od onud bije,
Odkud bi trebalo, da ga sunce grije;

Čujte, vlastodržci, glas našega vieka,
Svietlost svima dajte, drugog nema lieka.

Boj junački bìše sa duhovi tmine,
Hrabri zatočnici svjetla i istine;

Kopernik i Nevton, Tiho, Galilei,
Što ga progoniše bjesni Farizei;

I dan danas gdjekoj vjerovati neće,
Al ti mu se ipak sviet uzprkos kreće.

Izmedj mnogih sila, tajnih i očitih,
U prirode ima vele znamenitih;

Tako ima niečne i jestne munjine,
Ima je što siže s oblakâ visine;

Ali i ta sila jur čovjeku služi,
Pošto ju zakonom svojim zaokruži.

Još imade silâ što se sdružit teže,
Drugih što se opet odbijaju, bježe;

Te se magnetinom odbijaju srodne,
Silno pak privlače, dotiču nesrodne;

Tako baš i ljudi jednake lagode,
Neće jedan drugom da se prilagode.

Iza silne kiše a u polukrugu
Vidiš na zreniku razapetu dúgu;

Iz oblaka kiša tad još sipi malo,
Zatim sunce sine kano okupalo;

Nesdvoj, srce ljudsko, dok ti nalik dúgi
Jošte sjaje nada, kraj će doći tugi!

Divne ti je moći nada bajalica,
Premda o njoj kažu, da je varalica;

Ali kad nam udes drugo sve razori,
Kad nas noć obastre, luč njezina gori;

Il kad čovjek bolan, smrvljen nica pane,
Ona ga pridigne, te mu vida rane.

Kadšto divji oganj opaziti moći,
Gdje nad barom trepti u sred tavne noći;

Jao si ga putniku koj tad nezna puta,
Propast mora jadan, ako tu zaluta,

Tako se i ognja divjeg čuvat valja,
Što se kadšto s ljudskih močvara pomalja.

Naoko se širi pustara prostrana,
Gdje kadikad zasja i fata morgana;

A umoran putnik brže stupa bliže,
Nu obsjenu zračnu nemože da stiže;

Tako u životu često čovjek teži
Za kakovom srećom, koja od njeg bježi.

Biser-rosa trepti na okrajku lista,
A u njoj se sunce u sto zrakâ blista;

Ni alem se takvom svjetlošću nediči,
Tek čovječja suza kápi toj priliči;

Suza, kad zatrepti izpod trepavice,
Prije neg poleti niz to bielo lice.

X

Tiha vedra nоćca sitnu rosu radja,
A dno srca ljudskog suzu proizvadja;

Lahka je i bistra, kad s radosti pada,
Težka je i mutna, kad poteče s jada;

Al je blaga, sjajna, bogom posvećena
Kad je vaju tudjem milo namienjena.

Motri zrnce pjeska, goleme pečine,
Najveće drveće, listak mahovine;

Motri kap, primaknuv sitnozor svom oku
Ili more širom i u dnu duboku;

Il mušicu, orla, slona, crva, mrava,
Pa zapjevaj glasno: vječnom duhu slava!

Kad u bezdno gledaš s urvine duboko,
Mozak ti se vrti a potavni oko;

Kad pak duhom mjeriš bića svog dubljine,
Tad ti po gotovu krv u žilah stine;

Oj čovječe, stani, kud bez krilâ žudiš,
Drž' se majke zemlje, ak' ne'š da poludiš.

Čini nam se gora nizka iz daleka
Uzka pa i plitka srebrolika rieka;

Al kad tamo, gora strči sve do neba,
A za preći rieku i broda bi treba;

Tako nam se jadi tog života čine,
Golemi na blizu, mali iz daljine.

Gle, iz strehe kapom kaplje kap malena,
A svedj povrh tvrda studena kamena;

Reko bi da kamen ništa tim negubi,
Al ga ipak kaplja po malo izdubi;

Izdubi ga pako tim što svedj nanj' pada,
Evo posljedice pomna, stalna rada.

Tko bi pomislio da je kam taj mali
Stariji no mnogi gradovi propali;

Gradovi mogući i sjajni njekada,
Kojim ti se jedva za trag znade sada;

Nedvoj o tom, brate, već uvjeren budi,
Da priroda gradi čvršće nego ljudi.

Gdje je Persepolis, Suza, Ekbatana,
Gdje Ninive, Teba i Palmira znana?

Gdje je grad Kartago, Babilon pun čara,
Memfis i Vineta, pa i Troja stara?

Sve ih redom vrieme zemljom jur sastavi,
I razgradi opet, kamečak — ostavi.

Putem svuda ima, kojkud raztrešenih,
Kamenčića raznih, ljepih i šarenih;

Ali što je hasne, kad medj gomilama
Tih kamenčića nema dragog kama;

I svjetine ima tako zvane svigdje,
Al' čovjeka pravog malo gdje il nigdje.

Da uskrsne s groba stari Diogene,
Slavni podrugljivi mudrac od Atene;

Morao bi opet svjetiljku užeći,
Te poć ob dan trgom čovjeka tražeći;

A bojim se opet da ga nebi našo,
Makar da bi širom zemlju svu obašo.

Živac prost je kamen, alemu ni sluga,
Svigdje ga imade po putevih, struga';

Al je ipak s njega iskre skresat moći,
Koje divno sjaju u sred tavne noći;

Ni čovjeka nema tako zloga, pobre,
U kog nebi bilo koje iskre dobre.

Dragocieni alem sine u sto zrakâ,
Pošto ga ugladi brusilo vještaka;

Tako srce ljudsko sine u svjetlosti,
Kad se raznih svojih ljaga jur oprosti;

Razlika je samo: s mjesta što nestane
Alema u plamu, srce pak ostane.

Zemlja u svom krilu posred vječnih tmina,
Krije dosta dragih i prostih kovina;

S tog se rudar trudi kada okno kopa,
Da se toga blaga njekako dokopa;

Te ga tad iznosi na vidilo svietu,
Riedkim tek na korist, baš mnogim na štetu.

Zlato, srebro, cilj je, sviet za kojim teži,
S tog pomaman svagda za njim hrli, bježi;

Mnogi u toj jagmi svoju čest pogazi,
Il bližnjega svoga dobar glas porazi;

Te nemisli na to, narod što besedi:
Da glas dobar više no pás zlatan vriedi.

Vazda treba na um staru rieč uzeti:
Da sve ono nije zlato, što se svieti;

Jer se sviete: lapor, tinjac, ali zato,
Znamo, ipak nisu ni s daleka zlato;

Isto tako treba razlikovat ljude,
Jer nevalja, kad se tek po sjaju sude.

U utrobi zemlje ima razasuta,
Izim zlata, srebra — bakra, gvoždja kruta;

Olova, kositra, pa i drugog blaga,
Uz to, izim rudâ, i kamenja draga;

Sve to služi raznoj ljudskoj svud porabi,
S tog pohotno za tim svaka ruka grabi.

Nehotice mnokrat mislit moram na to:
Što sve nepočini željezo i zlato;

Kol'ko li s tog dvoga ljudî jur postrada,
Kol'ko li dan danas gine i propada?

Kol'ko li će jošte ginut i propasti,
Dok će jednom ljudem blagi mir procvasti.

Glavicu planine eno snieg zastire,
Al joj sa obronka vrutak vruć izvire;

S vriela, kažu, teče ljekovita voda,
Koja svojom moći bolnim zdravja podà;

Kad ti glava siedi, nek te briga nije,
Samo dok u grudih vruće srce bije.

Oj prigorko mila, plaha jeko, zdravo!
Da te nješto pitam, jel' ti pravo? — „Pravo!"

Gle, naoko svuda sviće rujna zora,
Zašto nas još, evo, davi mora? — „Hora!"

Gle, jur kolo vieka teče svieta drumom,
Za njim! Ali kako? Bojnim šumom? — „Umom!"

Stojeć na vrhuncu strme, vele gore,
Ni okom nesvratih na bližnje ponore;

Već tek gledah, kano s gnjezda sivi soko,
Sela, polja, rieke, širom svud naoko;

Sve se to prostire dole u ravnini:
„Malen li sam“ — šaptnuh — „akprem na visini!“

Iznad gore nebo, uza me ni duše,
Tek što tu s provale hladan vjetar puše;

Taj mi vjetar glasak iz prigorja donì,
Gdje smireno zvonce s crkvice zazvoni;

Sjetih se, da dole blagdan slave ljudi,
Pa i moje nješto silno stegne grudi.

Tišina zavlada sve to veća u gori,
Tek što tiho kadkad zašušnuše bori;

Što će mi tu crkva s razkolnictvom svojim,
Kad jur u sred hrama svetog evo stojim?

Što li će mi mrtva pročitana slova?
Eto sveto slovo, živo od vjekovâ.

Divni Zoroaster, Konfuc starovječni,
Božanstveni Plato, i Isukrst vječni;

Svi ti bjahu blagi ljudski učitelji,
I naukom svojom pravi spasitelji;

Al što koristiše riečju svetom, živom?
S ustî Farizejâ postade lažljivom.

U božju se slavu mnogo liepa reklo,
Al s tih što je rieči mnokrat proizteklo?

Mržnja, pokolj, otrov, puška, sablja ljuta,
Kolac i tavnica i lomača kruta;

S toga samo pazi, što tko, kako l' tvori,
A ne što u ime tobož božje sbori.

Iz kladenca gorskog potočić izvire,
Al se na njem kašnje biela jadra šire;

Jer sve veći biva, čim sve dalje hrli,
Dok ti ga najposlje more neprigrli;

Tam ga ipak nestane baš ko i čovjeka,
Nakon tog života brzog šumnog teka.

Nije ipak jednak tečaj svih potoka,
Jednom struga plitka, drugom pak duboka;

Taj ti se kroz bašće i livade vije,
Onaj se zajazi, te se o krš bije;

I čovjeku tako — jednom sreća služi,
Drugomu se pako nesreća pridruži.

Onom slamka tone, tom' olovo pliva,
Rieč je stara, brate, te istina živa;

S tog se mnogi zalud viekom trude, muče,
Dočim drugi u mah želje sve poluče;

Neka! slab tek čovjek boreć se sustaje,
Jak do kraja mora hrabro da uztraje.

Kad o vedroj noći s brega dole gledaš
U jezero tiho, tad radostno predaš;

Jerbo ti se čini, kano da je cielo
Sa zviezdami nebo s tiha tu odsjelo;

Istu slast oćuti čovjek tad duboko,
Kad ugleda vjerno i ljubezno oko.

Na jezeru šapčuć poskakuju vali,
Rekao bi čovjek: da se samo šali;

Al' mu skoro bukom poskoče talasi,
Jao si ga tad onom, koj se pre nespasi!

Jao si ga i tebi, kad ti se u grudi'
Iznenada silna kakva strast probudi.

Bura strašno zuji, more, reć bi, vrije,
Te na vale skačuć o greben se bije;

Glas živalja biesnih sve do neba riče,
Al se greben ipak s mjesta svog nemiče;

Tako muž značajni usred zlobe, smeće,
Svom načelu vjeran s mjesta se nekreće.

Danak tek svoj počme, svrši i prestaje
U dvajst četir ure, reć bi — koračaje;

Najpre zora sviće, zatim sunce sieva,
Večer tad i nočca plaštem dan odieva;

Istina je, hitro jedan dan prohodi,
Al se uz to može mnogo da dogodi.

Za dan većput carstva niču i postaju,
Druga opet za dan ginu, propadaju;

Za dan sreća kakva mnoge ljude snadje,
Za dan opet drugim sunce sreće zadje;

Smrt i život dieli, zlo i dobro — danak,
Sve se u njem stiče: svrha i postanak.

Danas, brate, jesmo, sutra možda nismo,
Veli poslovica, kano sveto pismo;

Kad je tomu tako, drž' se, dragi brate,
Dok taj danak teče, da red dodje na te;

Uz to nedangubi, zaludu nesnivaj,
Već koristan budi, pametno uživaj.

Četiri su dobe u godine svake,
Al medj sobom nisu ni malo jednake;

Proljeće nas cviećem, ljeto prati žegom,
Jesen žitom, voćem, ljuta zima sniegom;

Godini mož' život prispodobit lako,
Buduć četir' dobe ima isto tako.

Mladost cvieće bere iza svakog grma,
Slavulji joj poju, radost srcem drma;

Tad nastupi žega, uz nju borba silna,
Zatim pako doba plodom preobilna;

Najposlje pak s tiha zadnja dodje doba,
Gdjeno se sve svrši — u tišini groba.

Kada lugom krenem dolom ili gorom,
Sastajem se s znanci: s borom i javorom;

S briestom, glogom, cerom, s tisom, omorikom,
S jasenom i jovom, s grabom i jasikom;

Pa čim tako redom drveće obadjem,
Čudnovate kadšto prispodobe nadjem.

Izmedju drveća ide mjesto prvo,
Lipu od starine posvećeno drvo;

Mirisno joj cvieće hranu daje pčeli,
A u granju poje pticâ sbor veseli;

Pod njom pako rado divnu pjesmu svoju,
Gudeć javor-gusle, naši sliepci poju.

Dok narodne ima u nas pjesme mile,
I dok goder gusle javorove cvile;

Dok imade naših polja, gora, rieka,
Jezera čarobnih, otajstvenih jeka;

Dok sinovom vjernim za rod srce bije,
Dotle nam Hrvatska još propala nije.

Njekoč, znaj, pod lipom žrtvenici bjahu,
Gdje se pradjedovi bogovom moljahu:

Gromovnom Perunu, Lelju i Davoru,
Ladi, Vesni, Živi, i ostalom sboru;

Tu se treba i nam uteć pravde bogu,
Da utvrdi našu uzajemnu slogu.

Maslina je drvo koristno i blago,
Pa je s toga svakom milo svedj i drago;

Od najstarje doba, do današnjeg dana,
Znak je blaga mira maslinova grana;

Oj da mi je vidjet pod njom sve narode,
Gdje im umjetnice vile kolo vode!

Hoće l' ikad, bog zna, obći mir nastati?
Hoće li gospodstvo s robstvom kad prestati?

Hoće li nevoljnom jaram pasti s vrata?
Hoće li ga silnik prigrlit ko brata?

Hoće l' duh čovječtva ikad slavje slavit?
Te pod stjegom svojim ljude sve sastavit?

Blago si ga ljudem pomna mirna rada,
Ali jao, kad poboj medj njima zavlada;

Gdje je mir, tu znanost, blagostanje cvatu,
Dočim svake sreće nestaje u ratu;

S toga vazda treba, da se više slave
Skromni plug i knjiga, no sve bojne sprave.

Samo jedan treba da se odobrava
Sveti rat, a taj je — za čovječja prava;

Gdje se te svetinje ljudem uzkraćuju,
Treba, kad nij' druga, da ih izvojuju;

U to samo ime nek se krv još lije,
I gdjegod još treba, boj posljedni bije.

U slobodnoj gori samotna i vela,
Ostalo drveće nadvisuje jela;

Za družinu drugu neboli ju glava,
Ona se tek s vjetrom, s gromom poigrava;

Veleumni ljudi tako samotuju,
Il s ravnimi samo drugovi druguju.

Svi visoko ciene drvo lovorike,
Kojim je što stalo do junačke dike,

Il do druge koje na tom svietu slave,
Da im se lovorom ovjenčaju glave;

Ali ded' mi reci, što je ljudska slava?
Ako li je razna, koja je tá prava?

Je li Aleksandra maćedonskog kralja,
Ili Cincinata više slavit valja?

Je li silnog cara prvog Napoleona,
Il amerikanskog spása Vashingtona;

Niče l' liepši vienac s gradjanskih krieposti,
Il' s nagomilanih čovječanskih kosti?

Pusta ti je slava, što se crpi s rata,
Te nalići mnokrat slavi Herostrata;

Ništ joj nije sveto, sve poplеše, strati,
Život od tisućâ u smrt preobrati;

Povjest ipak mnoge medju „slavne" broji,
Kojim se prokletstvo oko groba roji.

Golem bor razvesi širom grane svoje,
Šušteć pokraj njega trepte ljeske hvoje;

Al kad bura biesni, kad s oblakâ trieska,
Bor se kadšto sruši, tek se sagne ljeska;

I u svietu malim bure nenahude,
One tek velike obaraju ljude.

Uz razkrižje tamo kvrgaste si grane
Hrast od dvjesta ljetâ širi na sve strane;

I prem da mu bura dost' jur granja skinu,
I striela ga kojput nemilo ošinù,

To hrast ipak diže holo glavu svoju,
Kano div što ranâ dopadè u boju.

U kestena ima ježasta ljuština,
U oraha pako tvrda baš lupina;

Ali akprem nije ljuska u njih gladka
I mekana, to je ipak jezgra sladka.

Takvih ljudi ima, baš su tvrdi s vana,
Al je u njih duša dobra i mekana.

Uz zdrav ti se jablan čestokrat uzvija
Trava nametnica, te mu sok izpija;

Drvo zatim sahne malo i po malo,
Dok ga nije sasvim najposlje nestalo;

Dosta nametnikâ tudja hrani ruka,
Tudji znoj krvavi, tudja težka muka.

Oj vinova lozo, blažena mi bila,
Te goleti naše redom svud prikrila!

Rodila obilno godinice svake.
Veseleći dobre, tješeć siromake;

Te bodreć ih kapljom, da se bratski ljube,
I svog žića dane s tricami negube.

Često se kraj puta kojekud nalazi,
Vinjaga što s loze vinove dolazi;

Zaludu se lozom plemenitom diči,
Pošto sred šikare prosto povinjiči;

Zalud se spominju pradjedovi slavni,
Kad im s izrodjaja slava sva potavni.

Dobró je poznáta svakom trska prosta,
Što je kraj močvarâ svuda ima dosta;

Svaki ti njom kreće vjetrić, kako znamo,
Pa se s toga ljulja amo i onamo;

Trski toj priliče ljudi bez načela,
Svud ih dosta ima, voda ih odnielâ!

Čudne li biline, turica joj ime,
Prodji se je, brate, da te se neprime;

Jer ak' ti prione uz haljinu kako,
Nećeš se je moći riešit tako lako;

Turicam priliči njeka vrsta ljudî,
Da te se neprime, na oprezu budi.

Veoma je gorka znana pelen-trava,
Al je zato ipak ljekovita, zdrava;

A ja volim gorku kapljicu pelena,
No januša sladkog, bljutavo-medena;

Bolja je rieč gorka prava prijatelja,
Nego li rieč sladka gadna laskatelja.

Liepa-Kata cvate, da je baš milota,
Na nju namiguje vjetrogon kraj plota;

Čuvar-kuća s krova, mniš, da na njeg viče:
„Gdje ga i nesiju, gle ga, tu ti niče!"

Kad koj vjetrogonja oko kuće vreba,
Zlato materino dobro čuvat treba.

Bieli se jasenak svedj u gori muči,
Visibabi nješto hoće da poruči;

I nju nješto nuka, al s jarka nemore,
S tog im vjetrić nosi miris dole, gore;

Neka sviet dva srca kakogod razstavlja,
Zaman, kad ih ljubav i opet sastavlja.

Po utrinah raste majkina-dušica,
Nje mirisnim cvietom hrani se pčelica;

Od grančica pako njenih ulje vade,
Dakle sve što ima, to drugima dade,

Baš kô majka brižna svojoj sve dječici;
Slava dakle prostoj majkinoj-dušici!

Suncokret ostalo nadvisuje cvieće,
Te se neprestano prama suncu kreće;

A krečuć se tako neće da prestane,
Doklegod za gorom sunce nezapane;

Tako uman čovjek težit neprestaje,
Za mudrosti suncem, dok mu život traje.

Počam od Sokrata i Aristotela,
Od Seneke mudrog i Marka Aurela;

Svi mudraci redom, što ih goder biše,
Za mudrošću težeć viek svoj sprovodiše;

Al ju ipak nitko do sad neprouči,
Te mudrosti tajni kamen nepoluči.

Mudrost usrećava, ko blaženstvo raja,
Ali put je do nje strm bez konca, kraja;

Zato ipak mudrac učit neprestaje,
Dok mu goder snaga tog života traje;

Ali, čim se učeć penje sve to više,
Radi svog neznanstva većma svedj uzdiše.

Kukolj i pirika seljaku neprija,
Kad po žitu nikne, gdje ih neposija;

Kad se pak pregusto gdjegod jur uvrieži,
Bolje, da sve polje na ugaru leži;

Kukolj i pirika predsude su hude,
Koje uništuju naprednjakâ trude.

U planini raste ljuta čemerika,
A u jarku vlažnom znana trubeljika;

Otrovnoga bilja dakle u planinah,
Isto tako ima kano u dolinah;

I hudoba ljudskih u dvorovih sjajnih
I u prostih ima kolibicah tajnih.

Gdje se god karanfil s zumbulom nahodi,
Blagi miris mora da svakomu godi;

Ali i kaloper, i kadulja prosta,
I ovčica biela, baš mirišu dosta;

Nek se makar kako čovjek zove, piše,
Čast mu, kada blagom uvjek dušom diše.

U kraj puta rado uzporedo niču
Stričak i kopriva, kan' da se tu stiču;

Kakovo to bilje, kad se njim opeče,
To i sliepac znade, a da se nereče;

Pazi, te se čuvaj družtva pecavoga,
Da se trista jada nedokopaš s toga.

Na gredici cvate mila sirotica,
Ukraj plota pako eno i suznica;

Kad ih često ljeti sunca žar opuri,
Svaka nikom nikne i glavicu sguri;

Težko je bez rose i travi i cvietu,
Ali teže ipak sirotam na svietu.

Kada nemaš roda, nemaš seke, brata,
Pa te uz to biju još i tudja vrata;

Kad si sam ko jeka u sried pusta luga,
Tek što s tobom kuka tuga samodruga;

Nemoj klonut duhom, bila bi grjehota,
Radi, te si pamti: rad je spas sirotâ.

Djeteline trave od četiri lista,
Težko je nać' moći makar medju trista;

Nuka li te tražit medju znanci želja:
Težko da ćeš naći prava prijatelja;

Ako l' ti se ipak srećom koji javi,
A ti ga tad pazi ko oči u glavi.

Kastora, Poluksa, Oresta, Pilada,
Težko da ćeš moći naći igdje sada,

Kamo l' Harmodija, Aristogitona,
Što ih slavi pjesma sbog čina smiona;

To su, znaj, uzori prijateljstva prava,
Te su danas riedki, kano riedka trava.

Vjerno prijateljstvo to je riedkost prava,
Komu u dio pade, neka mirno spava;

Jer dok ljubav sanja, prijateljstvo bdije,
I dok ljubav peče, prijateljstvo grije;

A kad ljubav tone u vrtlogu strasti,
Pravo prijateljstvo čiste radja slasti.

Narod naš od njegda, izmed cvieća ina,
Osobito štuje prava ružmarina;

Jer se njim na svatbi svatko rad ponosi,
Pače i na sprovod često ga iznosi;

Ružmarin je dakle svjedok mnogih vaja,
Al i mnogih nježnih, vrućih uzdisaja.

Uzporeda cvatu trator i ružica,
Pripjeva im s grma ljubko slavulj-ptica;

Pa se tad i trator k ružici savije,
Na što sunce grane, trakom ih ogrije;

Eto divne slike mladjahne ljubavi,
Kad se u dva srca prvi put pojavi.

Oj ljubavi, ti si rajski amanetu,
S tebe tek se stvara ljudem raj na svietu;

Dok si prava, vjerna, čar ti divni traje,
Kad se izopačiš, čara tvog nestaje;

Trator tada blředi, rumen ruža sa'ne,
Lišće s nje opada, trnje tek ostane.

U cvietnjacih naših baštovani goje
I gjurinu, cvietak raznolike boje;

Neka! al gjurgjica, prosto šumsko cvieće,
S toga što miriše, od ciene je veće;

Čuvstva većput ima u proste seljanke,
Što ga u kićene nema varošanke.

Naš bi narod rado — da mu se ne krati —
Svud na polju duhan da mu i sad cvati;

Nije čudo! mnogi bez njeg i bez lule,
Nebi gradit znao pod oblakom kule;

Nebi, jadan, znao, kako da odbije
Brige od svog srca, da duhana nije.

O duhanu kažu, da čovjeka truje,
Ko da nema ljuće na tom svietu guje;

Pustmo s tog na miru svakog koji puši,
Kad mu dim od lule toli godi duši;

Bar o svietu može uz to da mudruje,
Kada dim i pepeo s njim uzporedjuje,

Na polju i kose viline imade,
Uz biline druge što prionut znade;

Kad ih pak oplete, o glavi im radi,
Jer im sok životni iz žilicâ vadi;

Mnogom jur nikoše — pošto se zaplete
U svilene kose — propast, jad i štete.

Dosta ti se baje, pak i o tom piše,
Kako s liepih žena mnogi zaglaviše;

Jer od Hrelja počam, što ga žena izdade,
Množ jur mužkih glava rad ženâ propade;

Zdravja, česti, blaga, života i slave,
Nestade sbog liepe često ženske glave.

Bilina je vrlo ćutljiva i nježna
Osjetnica, s toga nazvana sramežna;

Čim se je dodirneš, umah se poklopi,
Te tanahne listke sramežljivo sklopi;

Od dotika posta srce nježno, čisto
Strepi, te svoj cvietak sklopi tako isto.

Gle, u cvietnoj gredi tamo tulipana,
Gdje ga pomno goji ruka baštovana;

Šaren cviet je lala, al ga udes liši
Glavnog cvietnog dara, pošto nemiriši;

Tako ljudi tašti nakitom se diče,
Ali s glavom šupljom lali tek priliče,

Blizu tulipana u cvatućoj gredi,
Vidiš, gdje ga sliedom i liep čovjek sliedi;

Nu taj, kad docvate, čim ga tlo opipa,
Zrnje na sve strane iz tobolca sipa;

U tašta nediraj, to si pamti, brate,
Da se s njeg neprospe ruglo kakvo na te.

Kad opaziš gdjegod bud' zlaticu žutu,
Ili pak srebrenku na svojemu putu;

Kad ti se ukaže gdjegod mošnjak bieli,
Spomeni se, brate, što ti prijan veli:

Bio što ti drago, čudo svih čudesa,
Nećeš bit uvažen dok t' je prazna kesa.

Tihano pod grmom cvate ljubičica,
U nje ti je prosta modra odorica;

Tko prolazi putem za nju i nehaje,
Al ju ljubki miris s daleka izdaje;

Cienu ipak steče što je plemenito,
Makar ono bilo kako god sakrito.

Na stabalcu vitom lier se tiho niše,
U odori sniežnoj divno pak miriše;

Cviet taj medju cviećem ponos je i dika,
Jer je nevinosti i čistoće slika;

S toga nek se liepi cviet taj svud njeguje,
A čistoća srca svud i svagda štuje.

Potočnica modra, smjerna, žutooka,
Kraj kladenca cvate ili kraj potoka;

Taj se cvietak često u zamjenu daje,
Kad se milo s dragim prosti i razstaje;

„S bogom!“ šapću usta, lice uz plač vene,
A cviet milo moli: „spomeni se mene!“

Čovjeka ćutljiva, ko kakova siena,
Kroz sav život tiho prati uspomena;

Pa ta uspomena ma kakova bila,
Gorka ili sladka, vazda mu je mila;

Jer ga u zlu sladka milo ublažava,
A u dobru gorka kroti, poučava.

I takovog u nas dosta ima cvieća,
Što no ga se narod vazda rado sieća;

Pa s toga i veli, kad tko za kog haje:
Da mu cviet miloduh od milosti daje;

Jer miloduh milim mirisom miriše,
A uz srodnu rado srodna duša diše.

Kad pak se njih dvoje u potaji ljubi,
I djevojku momak hoće da nasnubi;

Tad joj cviet dragoljub od dragosti nudi,
Jer se drago s dragim sjediniti žudi;

Rieč je: nije srebro a ni zlato — blago,
Već je blago tekar, što je srcu drago.

Kada tkogod komu cviet bosiljak poda,
Hoće tim da svoje tajne jade oda;

Srce hoće srcu da se tim pojavi
Tražeć, da mu ono liek donosi pravi;

Da ga kako valja smiri i utješi,
Te žalosti barem da ga težke rieši.

Kad se cvieće dieli, momke tad kovilje,
A djevojke ide to žućano smilje;

Kada li se viencem slavi slavje čije,
Smilje se s koviljem uzporedo vije;

S toga kad to cvieće komu tko daruje,
To se njeka sućut time očituje.

K ad pak komu cvietak neven tko udieli
Kaže: veni, dušo, mene se doželi!

Oj ljubi me, ljubi, da me želja mine,
I da bol čeznuća mog' i tvoga gine;

Da nevene zalud srce za srdašcem,
Ko ozebo štono gine za sunašcem.

Čim na nebu zasja zviezda večernica,
U živici umah dahne pomoćnica;

Svakoga nje mamljiv miris ublažava,
Al od toga često i zaboli glava;

S toga: što je mnokrat mamljivo i krasno,
Može kad i kada biti i opasno.

Gorkoga krestušca, što za liek valjade,
Po prisojnih, suhih briegovih imade;

Gorki krst i težki gdjekojeg čovjeka,
Na sparnom i suhom žića putu čeka,

Te se mučno penje Golgati do vrha,
Gdje mu tek po smrti nikne mukâ svrha.

Isus na Golgati krstu prikovani
Viknu: „Eli, Eli, Lama asbatani!“

Jedva bo je mogo bolan da odoli,
Ujedno duševnoj i tjelesnoj boli;

Množ velikih ljudi tako jur zaglavi,
Pošto ih u biedi bog i sviet ostavi.

Mrazovac ti rado niče po livada'
Tek u mrtvu jesen, kad već lišće pada;

Pa kad drugo cvieće ljuti mraz jur kosi,
Taj mu, reć bi, cvietak hoće da prkosi;

S toga bi ga moći sravnit sa ljubavi,
Kad pod siedu glavu srce starca stravi.

Kada u sred zime drvo, cvieće, trava,
A u svojih špiljah zvjer još koja spava;

Kad pod plaštom sniežnim zemlja san boravi,
Tad se i pod sniegom gdjekoj cvietak javi;

Priroda tim znakom svjedoči i kliče,
Da s prividne smrti nov joj život niče.

Kad priroda mati mraznim dahom dahne,
Mora sve da klone, gine, mre i sahne;

Al na oko samo, tek što dahne s nova,
Sve se opet miče izpod svog pokrova;

Svuda, reć bi, opet živo srce kuca,
A iza tobožnje noći — zora puca.

O Ivanju noćju poput iskre sieva
Svud kriesnica, što ju pjesnik divno spjeva;

Kukčić taj maleni tad po mraku bludi,
Baš ko iskra duha, kom se diče ljudi;

Duh bo taj priliči kukčiću nejaku,
Tek što zasja — gine u života mraku.

Kad u jesen lišće svuda jur požuti,
Oglasi se šturak, te ga možeš čuti;

A kad šturi, reć bi, tužbalicu svira,
A tim uprav silno baš u srce dira;

Jer veselo srce tuga tad opoji,
A žalostno njeki blagi mir osvoji.

Bumbur dangubica baš nehaje ništa:
Što će biti sutra, dok je danas i šta;

Kad pak hrane nema, dodje k pčelam gladan,
Al u zô čas po se, jer š njih gine jadan;

Trebalo bi tako svakomu da bude,
Koj uživat želi mukte tudje trude.

Kada oko koga stršeni i ose
Jogunasto zuje, kan da mu prkose;

Pa ga još izbodu, a s čistoga mira,
Premda u osinjak njihov i nedira;

Neka znade, to su kleti napastnici,
I čovječje sreće hudi nazlobnici.

Gle pauka, kako paučinu prede,
Dok majstorsko svoje djelo neizvede;

Al kukavno kukac, muha tu zaglavi,
Kad ih luda glava u tu mrežu spravi;

Sličnih tankih mreža, vjeruj, oj prijane,
Umu, srcu štetnih, ima na sve strane.

Kudgod puž prolazi, svuda sobom nosi
Malu svoju kuću, ko da se ponosi;

Mala je, doduše, al je, znaj, njegova,
A on zadovoljan izpod njena krova;

Kogod ima svoje kakvo god ognjište,
Nek se zadovolji, tudje nek neište.

Neka kažu ljudi što im goder drago,
Zadovoljnost ipak veliko je blago;

A koj si ju steče, drugo neželjkuje,
Akoprem siroma, ipak obiluje;

Al za moći steći zadovoljnost pravu,
Treba dobro srce, pa i pamet zdravu.

Čovjeku je malo treba na tom svietu,
Al on ište mnogo, a na svoju štetu;

Gdjekoj ti se s toga neće da umiri,
Dok potrebe tobož redom nenamiri;

Al' mu tad iznova svedj još nješto fali...
Mudrac takovoga punim pravom žali.

Školjka raznih svuda ima baš množina
Na dnu mnogih rieka i morskih dubina;

Al izmedju školjka, različitih toli,
Čovjek bisernicu, ostrigu najvoli;

Jer mu biser sjajni oku godi vrlo,
A ostriga mnokrat pusto sladi grlo.

Čovjek je ko diete vječnih u povojih,
Buduć raznježenih rob ćutila svojih;

Vid, sluh, njuh, kus, opip, svakamo ga prate,
Te mu često život prije reda skrate;

Osobito kad im sljepo svedj robuje,
A slušati neće razbor što svjetuje.

Rak godine svake svoje ruho svlači,
Danju se pod vodom kojekud povlači;

Noćju pako rado po polju se pase,
A da su mu klješta baš opasna, zna se;

Kadgod rake vidim, sjećam se mračnjakâ
I njihove braće, raznih natražnjaka.

S lieva, s desna putem gusta je živica,
Te se jedva može tu provući ptica;

Što je ptici stalo! tá preleti lako,
Al se tu provuće zmija svakojako;

Eto žive slike zakona tog svieta,
Dobrom ga netreba, zlomu pak nesmeta.

Obraštena šašom bara i cretište,
Zmijâ je i žabâ lêg i utočište;

Al ih tu satiru, vrebajuć kraj vode,
Čaplje i njihove posestrime rode;

I u družtvu treba strogost da svedj bdije,
Da se nerazplode razne ljudske zmije.

Što je god pas morski u moru duboku,
To je štuka riba u našem potoku;

Uvjek nezasitna, vreba svedj sa kraja,
Nebi li do novog došla zalogaja;

Tako gdjekoj čovjek sve ugrabit gleda,
Te poštenim ljudem ni živjeti neda.

Životinjâ ima štono skrbe ljeti,
Oda šta će zimi moći proživjeti;

Tako jazvac kupi u jazvini hranu,
Mrav i pčela nose živež svomu stanu;

Da ovako uman čovjek vazda radi,
Nebi mnokrat bilo nevolje i gladi.

Ptice, zvjeri, ribe, „grabežljive“ zvane,
Nedužnom se drugom životinjom hrane;

Neka! to pod moraš od nevolje čine,
Po zakonu stavnom, da ih gladja mine;

Ali čovjek uman zašto đo zla boga,
Bez nevolje tlači slabjeg brata svoga?

Po granju se rado veverica vere,
Dočim puh u duplju spava svedj bez mjere;

Brza veverica hitro hrane steće,
Al i lienom puhu hrane dost' preteče;

Tako jedni ljudi sve tek marom steku,
Drugi pak poluče na dušeku meku.

Pas i mačka to su vjerni pokućari,
Ali medju sobom jur dušmani stari;

Jedan u drugoga, gdje god može, dira,
Ugled davajući kućnoga nemira;

S toga jao kući, gdje nij' sloge, reda,
Već ko pas i mačka jedan drugog gleda.

Vitorogi jelen u gori se šeće,
Te jelovo granje rogovi premeće;

U to psi zalaju, jelen sluša, stane,
Na što puška puče, te on mrtav pane;

Što se čudiš tomu? ta znaš: da dva loša,
Ko što narod veli, ubiše Miloša.

Narod naš medjeda vrlo dobro znade,
Jer mu rado meda iz košnicâ krade;

S toga se i medjed zove što med jede,
Al mu s pandžâ mnoge jur snadjoše biede;

Nu i njega kadšto shrva ruka jaka,
Tako baš i valja: junak na junaka!

Kad s brloga hajka divjeg vepra goni,
Od laveža silna gora ječi, zvoni;

Te množ pasâ vepar kalom tad razpori,
Pače kadšto lovca nemilo obori;

Kad s dušmanom silnim kavgu tko zameće,
Postradat će ludo, ako nema sreće.

U zimsko se doba čuje gdje vuk vije,
Vijat neprestaje, jer ga hrdja bije;

Al tako ti sreće! nevjeruj mu brate,
Jer će u čas sgodan bjesno skočit na te;

Vuče ti je nalik čovjeku zlotvoru,
Kumi ga il krsti, a on će — u goru.

Lukava je zvjerca znana teta lija,
Mudrolijom svojom svemu se dovija;

Kad se gdjegod sretno svog dočepa pliena,
S tiha s njim izčezne, kao noćna sjena;

Svud lisicâ ima i čovječjeg struka,
Čuvaj ih se više no u gori vuka.

Eno pod konjikom vatrenoga hata,
Na njem ima srebra i na grivi zlata;

Nad njim se pršeći svilen barjak vije,
A skrletni caprag svedj mu boke bije;

Ponosito igra konj izpod konjika,
Mniš: nad njim da trepti jurve lovorika.

Često udes strogi drugčie stvar uredi,
Nego li to čovjek kratkovid odredi;

S tog mož' poslje vidjet s štakom siromaka,
A to uprav onog mladjahnog junaka;

A konja mu vrana, gdje talige vuče,
Promjene se, vjeruj, i takove sluče.

Ušat osao putem svedj trpljivo nosi
I najteže breme, a na korist gosi;

Taj ga pako tuče, oda zla nebrani,
A s kaljuže poji i boduljom hrani;

Tkogod tek za druge zlo podnosi svako,
Magarac je pravi, vjeruj, isto tako.

Još se kadšto nadje i u naših strana'
Plaha zvier planinska, divokoza zvana;

Težko i vješt lovac tja do nje doplazi,
Mnogi jur u strmih s nje propadè jazi';

Lud je, na pogibo tko tad zaboravi,
Kad s dušmana hitra može da zaglavi.

K bistromu potoku, gdje se pasu stada,
I pastiričica vjek doljeće rada;

Te se, mižuć repom, na vodu ozira,
Dočim blizu pastir na žvegljici svira;

Kadgod putujući prizor taj gdje vidih,
Tihi seoski život seljaku zavidih.

U proljetno doba dolaze žeravi,
A odlaze opet čim se jesen javi;

Visoko sve redom lete iznad gorâ,
Putujuć daleko preko sinjeg mora;

Vidite li, braćo, ptica gdje neboga
K cilju doći može, kad ju vodi sloga.

U sried pusta šaša silna rika stane,
Tako, da te u mah njeki strah spopane;

Ali, čim pristupiš glasu malo bliže,
Prhne plaha ptica te se u zrak diže;

Neplaši se ptice: vodenoga bika,
Jer je lomigorâ i nebojšâ slika.

Sred jezera bistra tiho labud brodi,
Te se, reć bi, mirno zrcali u vodi;

Nalik ti je posve bjelcatom oblaku,
Kad pod večer plovi tihano po zraku,

Il tanahnoj misli čista, mirna duha,
Komu vihor strasti krila nerazpuha.

S polja se uzvija pršeć ptica ševa,
Sve što više leti, sve to ljepše pjeva;

Uzvila se, eno, tako na visoko,
Da ju čuje uho, al nevidi oko,

I nut! krila spusti, pjevati prestane,
Te ko mašta ljudska s neba k zemlji pane.

Kad začujem pjesmu zasliepljene zebe,
U srcu me nješto nemilo zazebe;

Jer mnim, da tek pjeva ptičica neboga,
O sgubljenoj sreći blagog raja svoga;

Baš ko biednik čovjek kada si zapoje,
Da olakša time težke jade svoje.

Visoko se vijuć suri oro leti,
Mnio bi baš sunce hoće da posjeti;

Ali on se uzvì, tek da s te visine,
Bolje spazit može plien svoj sred nizine;

Visoko se penje gdjekoj samo s toga,
Da tim bolje može derat ubogoga.

Na gradinu pustu soko rad posjeda,
Te s najvišje kule u dolinu gleda;

Mniš, da mu se hoće lova gospodskoga,
Il s drugimi ptići boja žestokoga;

Tako gdjekoj, dišuć duhom srednjeg vieka,
I dan danas hoće prošlo da dočeka.

Prodjimo se jednom tobož vilenjakâ,
Pa i raznih naših spjevanih junaka;

Koja od njih korist što se proslaviše,
A u biedi ipak dom svoj ostaviše;

Drugim svedj urodi plod junačkih rana,
A dom u to ostà majka samohrana.

Mnogo vriedi srce zdravo, hrabro, čilo,
Al bez uma ti je prelomljeno krilo;

Hrabro srce vraga pod sablju okreče,
Al um više može da svom silom steče;

Narod naš pak ima um i srce zdravo,
Samo što se obim nekoristi pravo.

Kada danak mine, tada s duplja kreću
Noćne ptice sove, te na dvor polećn;

Jer im baš neprija svjetlost biela dana,
Za njih ti se nadje tek u mraku hrana;

I u ljudskom družtvu ima takvih ptica,
Kojima jedino samo prija — tmica.

Tmino, crna tmino, nigdje te nebilo,
Mnogo bo se jada pod tvîm plaštem sbilo!

Mnogo je poteklo jur sbog tebe suza,
Mnogo te je klelo junakâ u uza';

A mnogo te ljudî još i danas kune,
Kad bi o tom pjevo, pukle bi mi strune.

„Kvar, kvar!“ grakču ptice zlokobnice vrane,
Štono se najradje sa strvinom hrane;

Jer gdjegod je ima, i vranâ imade,
A gdje jedna dodje, dodju na hiljade;

Jedna tad na drugu često grakčuć skoči,
Ali — vrana vrani neizkopa oči.

Vrani ti je srodna dugorepa svraka,
Lakoma je vrlo i kradljiva svaka;

Jer gdjegoder može, štetu će nanieti,
Pazi, da ti u dvor koja neuleti;

Rieč je: na kog vrane, na toga i svrake,
S toga tjeraj k biesu ljude šarenjake.

U proljeće divno slavulj čim zapjeva,
Sva se s mjesta gora listom zaodjeva,

Crna zemlja travom, pa i cviećem svuda,
Potok žuboreći dolom se krivuda;

Sva se narav prene kad slavulja čuje,
A u ljudskom srcu čeznja oživljuje.

Pisan deteo žurno uz drvo se miče,
A gdjegod je šuplje, tamo kljuje, kliče;

U zelenoj šumi on je lugar prvi,
Čisteć revno stabla od škodljivih crvi;

I zakonâ čuvar tako neka pazi,
Da red ili zakon zlotvor nepogazi.

O Gjurgjevu, kadno prolista gorica,
Čuješ, gdje zakuka ptica kukavica;

Narod kaže: evo za junake hora,
A ja velim: bit će što bit jednom mora;

S tog se i ti strpi, domovino moja,
Jer će doći sunce i pred vrata tvoja.

Još, kad kukavica zakuka u lugu,
Kažu: jednom radost, drugom javlja tugu;

A da što će drugo javljat, mili bože,
Ugoditi svima ni ona nemože;

Tako je svedj bilo, tako i ostane:
Čim se jednom smrkne, drugomu osvane.

Kada žarko sunce pomalo jur sjeda,
A mira nam nešto ni u sobi neda;

Pa kad pućpuriće ptica prepelica,
A na vrbi gukne pitoma grlica;

Tad se dobrim ljudem grud još većma širi,
A i zlim ponešto hoće da se smiri.

Siledjija vrebac često izpod krova
Tjera lastavicu iz gnjezda gotova;

Opriet se nemože lastavica sili,
Pa se s toga seli, te odlečuć cvili;

Tako se dogadja narodu gdjekome,
Kada dodju tudji tjerajuć pitome.

Kad te bezsna noćju davi brigâ mora,
Sve dok nezarudi na iztoku zora;

A sred sela pjetao triš zakukuriče,
Čini ti se s mjesta, mora da odmiče;

Eto tako, brate, u čovječjih grudi',
Novi danak svagda nove nade budi.

U šikari kraljić poskakuje lako,
Te mušice hvata veseo svejednako;

I tako taj mali tiho životari,
Pa za sviet ostali nimalo nemari;

I čovjek, koj veseo steče, da nestrada,
Kraljuje na malom, jer sam sobom vlada.

Crn-kos kraj živice skače zimi, ljeti,
A uz „čok, čok“ prhne i polje preleti,

Pa se u grm spušta, onkraj ravna polja,
I zapoje tamo, kako ga je volja;

Mnoge grud zaboli od pjevanja toga,
Jer ih živo sjeća polja kosovoga.

Životinja svaka svoje gnjezdo brani,
Kad ju tko odanle protjerati kani;

Isti krotki golub srdito zaguče,
Te s kreljuti svoga protivnika tuče;

S toga je rieč stara: da je kvočka svaka,
Kad joj tko dodija, na svom gnjezdu jaka.

Svaki stvor, koj igdje kutić svoj imade,
Taj ga svedj i brani kako goder znade;

Kad je tomu tako, čovjek zar jedini,
Kad pogibo prieti, toga da nečini? —

S toga, domovini vjeran svedj ostani,
A kad god uztreba, ko majku ju brani.

Svaka ptica umah leti svomu jatu,
A kuda će čovjek no svojemu bratu,

Bratu il narodu, borme, nije druga,
Bar u svoga nije niti gost ni sluga;

A kad zlo pritisne, s braćom ga podnosi,
Pače koru kruha laglje tu izprosi.

I zvjer niema drúga izbaviti želi,
Kad ga gdje u težkoj vidi pogibeli;

A ti, videć narod gdjeno kuka, plače,
Bi li zbilja mogo postupat inače?

Ne, ne! s toga nastoj, da ga oslobodiš,
I na bieli danak s tavnice izvodiš.

Ako ti je narod možda pao duboko,
Nastoj da ga opet podigneš visoko;

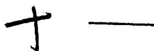
Ako li je ranâ dopanuo hudi',
Ti mu vidaj rane, vidarom mu budi;

Ak' se osramotì u čem nehotice,
Opošti ga opet, osvjetlaj mu lice.

Razvaline grada obleće postolka,
S bližnjeg kupinjaka pjeva modrovoljka,

A zeleni bršljan zidine ovija,
Gdje se i žut šeboj s papratkom razvija;

Gle, priroda tako svuđ na razvalina
Nastoji, da opet oživi novina.

Blago povjetarce sa iztoka piri,
Oko cvieća prše šareni leptiri;

Cvieće pak zatrepti, videć mila gosta,
Zatim ima igre, šale, slasti dosta;

Oj mladeži sretna! to je slika tvoja,
Usried željâ, nadâ, sankâ perivoja.

Sa zapadne strane crn se oblak diže,
Te zastiruć sunce, sve se miče bliže;

Vihor zatim dune, grad i kiša pane,
A sharanog cvieća s leptiri nestane;

Oj mladeži biedna! to će ti bit' sanci —
Iza bure žića sharani ostanci.

U zavratu s polja, veće blizu grada,
Eto me na tihom groblju iznenada,

Gdjeno čempres tavni gore kreće hvoje,
A strmogled dole svija grane svoje;

Evo opet slike: đa tlo tielo grli,
Dočim duh nam viečni nad oblake hrli.

Na grobovih vehli vienci zašuštiše,
Ko da i tu genij čovječtva uzdiše;

Zašto? — Zar nevidiš groblja više vrsti',
Prostih i gospodskih, kako l' se tko krsti;

Razdor vjere dakle, čudo nij', da truje
Žive, kad već iste mrtve razdružuje.

Neće talmud, koran, ni biblija sveta
Ljudem doniet spasa: mrtvo slovo smeta;

Već tek živa ljubav iskrnjega svoga
Spasit može ljude od zla svieta toga;

S tog: što hoćeš vjeruj i o vjeri sudi,
Samo uz to vazda dobar čovjek budi.

Cieli nam je život razne pun tjeskobe,
Varke, himbe, smeće, svakojake zlobe;

Al se snosit mora, bilo makar kako,
Dok smo evo ljudi, sudjeno nam tako;

Budmo dakle braća, jer će svrha doći,
I svi ćemo redom na istinu poći.

Razlike u ljudih razne svud imade,
Al priroda za nju nit haje, nit znade;

Jer robove, care, bogate, sirake,
Stare kano mlade, slabe kano jake;

Sve ih bez razlike, ko dječicu milu,
Zemlja opet skupi u majčinu krilu.

Pogreške.

Strana:	*redak:*		*mjesto:*	*čitaj:*
11.	4.	odozdol	Ilinštaka	ilinštaka
11.	3.	„	Lela i Polela	lela i polela
24.	3.	„	Tih kamenčića	Tieh kamenčića
25.	3.	„	Koje divno sjaju	Koja divno sjaje
26.	1.	„	baš mnogim	mnogim baš
32.	2.	„	Tam ga ipak	Tam ga pak
56.	5.	„	ljnbko	ljubko
60.	5.	odozgor	posta	prosta
61.	3.	„	tlo	tko

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
3 0112 082089589